

توسعه‌ی پایدار شهری؛ رویکرد جهانی با راهکارهای محلی

مطالعه‌ی موردی: بررسی معیارهای پایداری در معماری سنتی شهر یزد

خشایار محمدی سنگ لی^{۱*}، سیده صدیقه قرشی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری پردیس دانشگاه گیلان shaya_arch@yahoo.com

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری پردیس دانشگاه گیلان Saeedeh.ghorashi68@gmail.com

چکیده

توسعه‌ی پایدار شهری که در معنای عام خود رشد و گسترشی همه جانبه و بدون تعارض و تناقض معنا می‌شود، با دو هدف عمده (۱) ارتقای کیفیت زندگی با لحاظ ظرفیت محیط زیست و (۲) پاسخگویی به نیازهای نسل حاضر بدون محدودیت برای آیندگان، تعریف می‌شود. اگرچه توسعه پایدار در ابتدا با بحث‌های محیط زیست آغاز شد اما از این حیثه پای فراتر گذاشت و در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به صورت جدی بیان گردید. در واقع مفهوم توسعه پایدار محدوده‌ی مشترک حوزه‌های ذکر شده است. توسعه پایدار در سطوح مختلفی قابل بحث است و در مقیاس‌های متفاوتی از بافت‌ها و محلات گرفته تا توسعه‌ی پایدار کلان شهرها و توسعه پایدار جهانی بیان می‌شود. توجه به این نکته که اصول پایداری، معیارهای خشک و غیر قابل تغییر نیستند، در جهت نیل به آرمان‌های پایداری، از اهمیت بالایی برخوردار است. شعار جهانی فکر کنید اما منطقه‌ای عمل نمایید به خوبی نقاط اشتراک معیارهای پایداری با آنچه به عنوان معماری بومی بدان پرداخته می‌شود را روشن می‌کند. نکته قابل تأمل اینجاست که گذشتگان ما، قرن‌ها پیش، با نگاهی دقیق به بوم، منطقه و شرایط موجود آن، بهترین و پاک‌ترین راهکارها را جهت تعامل با طبیعت ارائه کرده و محیطی مناسب جهت پرداختن به جنبه‌های مختلف زندگی خصوصی و اجتماعی، پایدار و پویا در حوزه‌های ذکر شده برای خود فراهم آورده‌اند. یقیناً بررسی این راهکارهای سنتی می‌تواند به عنوان چراغ راهی برای تحقق معیارهای پایداری، در معماری و شهرسازی امروز، مورد استفاده قرار گیرد. در این مجال ابتدا با بیان مفهوم توسعه پایدار، فصل مشترک آن با معماری بومی بیان شده است. سپس به روش تحلیلی تطبیقی معماری بومی شهر یزد و ویژگی‌های معماری و شهرسازی سنتی آن با معیارهای پایداری و اصول توسعه پایدار جهانی تطبیق داده شده است. هدف از این تطبیق درک میزان و چگونگی هماهنگی معماری بومی یزد به عنوان راهکار محلی در رویکرد جهانی توسعه‌ی پایدار است.

واژگان کلیدی: توسعه، توسعه پایدار، معماری بومی، معیارهای پایداری، معماری بومی شهر یزد.

۱-مقدمه

در سال‌های اخیر آنچه به وفور و به صورت آشکاری قابل فهم و مشاهده است، نا به سامانی‌های ساخت و سازهایی است که با هدف توسعه‌ی شهری صورت می‌گیرد. در اغلب شهرهای ایران به ویژه در مناطق کویری و دارای معماری غنی از جمله شهر یزد، مجموعه‌ها و محلات تازه احداث شده فاقد ارزش‌ها و ایده‌هایی است که به واسطه آنها این شهرها به لحاظ غنای معماری و فرهنگی مشهور و متمایز گردیده‌اند. به عبارت دیگر صورت‌های ناپایداری در بافت‌های تازه احداث شده لطمه‌ای جدی به سیمای پایدار این شهر هاست. از این منظر ضرورت توجه به جنبه‌ها و ویژگی‌هایی که بتواند موجبات پایداری و وحدت این بافت‌ها را فراهم نماید، بسیار حائز اهمیت است.